Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 3 (491). Неділя, дня 20. січня 1929. Рік XI.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Živnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки 2½ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орґан.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ за текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·16 зол. Дрібні оголошення по 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголошенне 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністрації по 0·10 зол. за слово Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

ОДИН ЕПИСКОП.

Ми стягнули на себе „анатему“ за те, що в обороні правди й загального добра відважились критикувати деякі діла і слова деяких наших єрархів. Бог нам свідок, як це нам прикро приходило, бо-ж для нас кождий наш авторитет дорогий і ми найрадше тільки пеани виписувалиби всім нашим церковним і національним авторітетам. Але, на жаль, деякі наші авторітети *самі себе ломлять — з великою шкодою для суспільности.* Чи ми на це маємо мовчати? А нащож істнують на світі такі незалежні часописи, як наш? Ми так розуміємо своє завдання, що наш часопис має бути *явною совістю* суспільности. А совість не сміє мовчати, коли зле діється в суспільности, хочби вина падала й на якийсь авторітет. Так і в тім випадку, що нам тепер перед очима. Всі заслуги — заслугами, признаємо їх і клонимо голову перед ними. Але шкідливі для загалу промахи є промахами і не можуть бути толеровані.

Епископ Хомишин недавно (гл. „Нова Зоря“ з 30/12 1928 ч. 101) видав „строгу заборону“ уживати стінного календаря „Рідної Школи“ з того приводу, що в ньому „побіч гр. кат. календаря уміщений православний календар, а це тим більше, що римо кат. календар уміщений доперва на третім місци по православнім“. Епископ бачить у тім ні менше, ні більше, тільки православну аґітацію: „щоб освоювати нас з православієм і в той спосіб пособлювати православну аґітацію... прецінь римокатолицький календар для нас католиків близший чим православний. Отже поміщення православного календаря перед рим католицьким само з себе має на ціли, щоб освоювати наше католицьке громадянство з православєм, а відчужувати від катол. Церкви“.

Такий погляд і таке рішення *одного епископа* — еп. Хомишина. *А де инші наші епископи? де ціле наше духовенство?* Чи вони сліпі чи нетямущі в справах катол. віри?? Якби це дійсно була якась православна аґітація печатати православний календар побіч гр. католицького, що „Рідна Школа“ робить вже від кількох літ, то як це зрозуміти, що инші наші церковні власти не зареаґували на це, тільки еп. Хомишин, тай то аж тепер!?! Коли управа „Рідної Школи“ рік-річно видає стінний календар, то тим вона не робить ніякого *релігійного* діла, тільки *громадянську прислугу* всім Українцям, маючи ту ціль, щоби як найбільше Українців притягнути до „Рідної Школи“ і духом і пожертвами. А що православні Українці, котрі є під Польщею, займають чисельно зараз друге місце по гр. кат. Українцях, то ясна і правильна річ, що зараз на другому місці управа „Рідної Школа“ *саме їм* хоче горожанську прислугу зробити. Прислугу й честь, бо без того не йде. А це значить, що православний календар в виданнях „Рідної Школи“ *повинен* бути поміщений зараз по гр. кат. календарі. Цеж національне діло, а саме така національна пропорція. Латинників-Українців обмаль. Вони не можуть мати притенсії, щоби під оглядом національного розподілу стояти на другім місці.

Управа „Рідної Школи“ тільки тоді допускаласьби православної аґітації, колиб мішалась в релігійну сферу на користь православія: колиб н.пр. в гр. кат. календарі поміщувала православних святих, яких не признає катол. Церква. Але тоді певно виступилиби проти того всі наші єрархи й ціле наше духовенство.

Всякі кордони, політичні і психічні, ділили нас від тих наших православних братів, що разом з нами опинились під Польщею. Чи і нині ще так має бути? Ще й календарем будемо їх ми самі колоти й відпихати їх від себе? Новочасне державно-суспільне життя основане на національній засаді. Так воно всюди, так мусить бути і в нас. Без національного зєднання не мати-мемо ніякої будучности. Навіть наша Церква буде бідна — така, яка є нині.

Тому ми мусимо зростися в один національний орґанізм з православними нашими братами. А що ми, гр. кат. Українці, національною свідомостю старші й сильніщі, тому на нас тяжить обовязок позискувати православних наших братів до нашого національного орґанізму. Минули часи, коли уніяти-Українці йшли разом з Поляками проти православних Українців. Це була наша смерть — і смерть унії — тоді, булаби і нині. Хоч ми католики і Поляки католики, але Поляки хочуть нас „зїсти“... Власне задля того навіть церковних процесій не можемо відбувати спільно з ними. І малиб ми їх календар ставити на перше місце?! За те з православними братами лучить нас спільна доля і недоля. Одна наша мати — Україна! Домагаємось від них тільки того, щоби були льояльні для нашої віри, але за те й ми маємо бути льояльні для їх віри, яка є вірою переважної (9/10) части нашого народу, яка була й вірою наших прадідів. Ми хотілиби, щоби вони були в вірі такі, як ми, одначе не хочби під услівєм загибелі України, тільки під услівєм кращої її долі, бо віра має бути на спасіння нації, а не на загибіль.

Так у нас загал думає й відчуває. Ми цього певні. Але у еп. Хомишина зовсім інакша душа — виїмкова. Йому здається, що й нині державно-суспільні відносини основані на *релігії*, як це було в середних віках. І всюди бачить тільки віру, а не бачить нації. Він хоче, щоб ми православним нашим братам завдо показували роги й уважали їх за „дідьків“... „Православна Церква — царство Сатани“ — ось це його додаткова віра до катол. віри. Як при таких умовинах моглиби ми з православними Українцями злучитися в один орґанізм — це тайна еп. Хомишина. Нехайби тільки подумав, якби це було, колиб православні наші браття відплачувались нам тим самим: що катол. Церква — царство Сатани, а католики — „дідьки“...

Цілий „новозорянський курс“, якого і духово і грошево є батьком саме еп. Хомишин, заражений тою самою психікою: нашою вірою він розбиває і „чортови в зуби“ пхає нашу націю... Тай ще лютяться „новозоряне“, коли їм кажуть, що вони — свідомо чи несвідомо сповняють польську службу. А щось такого ніякі католики на світі не роблять. Маємо очи й бачимо.

Еп. Хомишин забувається так далеко, що явно по часописах пише поле́міки прота деяких своїх вірних. А це епископови дуже не лицює і шкодить Церкві. Або п. ювилят Др. А. Чайківський єретик, то нехай його еп. Хомишин виключить з Церкви, але *перекручувати* його слова і тим „побивати“ і знеславлювати свойого вірного — епископови ніяк не лицює. Бачимо з „Ниви“ (ч. 12 з 1928), орґану духовенства, що вислів п. А. Чайківського зовсім не єритичний. На національнім полі ми мусимо бути передовсім націоналістами, а на релігійнім полі католиками. Так поступає весь католицький світ, бо інакше бути не може.

А еп. Хомишин перекручує вислів п. А. Чайківського, будьтоби він голосив, що ми в вірі повинні бути наперед Українцями, а щойно потім католиками. Ніякий *віруючий християнин* такої нісенітниці не може голосити. А прецінь п. ювилят А. Чайківський віруючий християнин — дай Боже, щоби всі наші письменники були такими.

Календар! Римо-католицький календар! Ширший наш загал мабуть не знає, чому та справа еп. Хомишина довела до пасії. Притиснені до муру, мусимо зрадити тайну. Римо-катол. календар, *це календар, по якому еп. Хомишин святкує свята* — це *його* календар!!

В своїй манії він зірвав зі своєю Церквою (зі своїми вірними) і хоч його церква святкує по „грецькому“ календарі, епископ святкує по „латинському“ календарі. *Чи є ще таке диво денебудь на світі?*

Трудно отже, щоби така виїмкова одиниця, хоч і як високо поставлена, накидувала свої особисті погляди і почування цілому народови, та щоби ті погляди були для українського народу міродайні і спасенні.

Проба поважної маніфестації.

З огляду на останні події в нашім національнім життю і з огляду на 10-ліття нашої невдачі в державницьких змаганнях — зорґанізована українська молодіж академічна у Львові видала відозву, якою проголосила, що цих мясниць здержується від вечерниць з танцями і балів та взиває загал громадянства прилучитися до цеї поважної-суворої маніфестації.

Треба з радістю привитати цей намір. А що переведення в діло цеї маніфестації залежить від молодіжи — то думаємо, що ті, які видали цю відозву, поважно застановились над тим, чи їх ухвала буде переведена. Видко, що мали певні дані на те, що така маніфестація удасться. Бо колиб з цеї маніфестації нічо не вийшло, то наразилоб на компромітацію ті чинники, що таке ухвалили і відповідну відозву видали.

Старше громадянство може тільки з радістю повитати цей намір поважної маніфестації, і цю ухвалу підперти по своїм силам, але переведення в діло залежить лишень від молодіжи обох полів, бо вона звичайно уладжує такі вечерниці та балі і є активною в них.

Супроти того треба подумати, як нам перевести ці мясниці? Думаємо, що суботні і святочні вечері повинні бути посвячені рефератам і дискусіям з ріжних ділянок знання. Так отже вечерниці з танцями і балі замінимо на „чайні вечері“ з рефератами і дискусіями. А багато справ треба порішити. От хочби зреферувати найважнійші питання нашої історії з творів В. Липинського. Також його державницька ідеольоґія вповні заслугує на те, щоб з нею познакомити широкий загал нашого громадянства. Богато тепер говориться про твори В. Липинського, але з жалем треба піднести, що всякі „критики“ В. Липинського навіть не читали його творів і говорять собі на вітер...

Саме такі чайні вечери можуть прояснити не одно. Особливо епоха Б. Хмельницького, оброблена основно в творі „Z dziejów Ukrainy“, тепер, в 280-річницю тріюмфального візду Б. Хмельницького до Киïва повинна бути поважно передискутована. Тепер також пора нам подумати, щоби як найскорше цінні історичні праці В. Липинського, що вийшли в польській мові для спольонізованих Українців на Вел. Україні („Z dziejów Ukrainy“) були видані по українськи.

Врешті державницька ідеольоґія Липинського! Кілько баламуцтва про неї ширять люди, що еї зовсім не читали. Нехай опонують йому і противники — але нехай вперід обзнакомлятьcя з його творами! А це треба конечне зробити, бо Липинський є одинокий у нас історик-державник.

Відозва академічної молодіжи повинна знайти голосний відгомін і по наших селах. Тут також сільська молодіж повинна здержатись від гульні, а довгі вечори зимові посвятити самоосвіті по читальнях, праці в аматорських гуртках і хорах, вправам сокільським і луговим З окрема треба енерґічну аґітацію перевести проти піяцьких весіль.

Пилипівка, в якій не відбувались весілля, перервала весільні орґії і кровопролитгя По Йордані крівавий весільний танець розпічнеться знову, як що не потрафимо його спинити відповідною пропаґандою за тихими весіллями без горячих напитків. Тому наша сільська інтеліґенція і свідоме селянство хай тепер возьмуться до цієї пропаґанди — а саме, щоб цих мясниць уладжувано лише тихі весілля без гульні і музиків та без горячих трунків.

На жаль, з кругів академічної молоді доносять нам, що в Старім Самборі вже тепер заповіджено „маланку“ з танцями. Треба сподіватись, що комітет опамятається, а радше молодіж, для якої уладжує комітет танці, бо також Церков не дозволяє на танці перед Йорданом.

Патент-Грамота для Рідної Школи.

Польська Держава накладає обовязок на всіх купців і промисловців щоб викупити з початком року п а т е н т від 10 зол. до 200 зол., залежне від підприємства. Се дає величезні доходи.

Знаємо, що наша „Рідна Школа“ не має дотепер сталого буджету — бо жертви пливуть в неоднаковій висоті. Якби всі повіт. кружки „Р. Ш.“ занялися по повітах розпродажю патентів-грамот і послідовно це перевели, то дохід сталий можна предвидіти в протягу одного місяця 9—10 тисяч долярів. Виходячи зі слушного заложення, що всі, що користають з заробітку і з плодів нашої землі, в першій мірі купці, лікарі, адвокати, ремісники, священики, які черпають доходи (будують віллі, камениці) повинні безумовно викупити патент-грамоту. Патент виносивби 10% плаченого річного податку. Не лише наші люди повинні викупити грамоту — але і чужинці, які з нас живуть. Я поділивби всіх на такі катеґорії:

I. катеґорія: Всі централі як Нар. Торговля, Центросоюз, Маслосоюз, банки, фабрики, лікарі, адвокати 10—20 дол.

II. катеґорія: Повітові союзи, гуртівні, склепи 5 дол.

III. катеґорія: Кооперативи, склепи, книгарні, молочарні 1 дол.

IV. катеґорія: Будки, різники, товари мішані, склади товарів від 5—9 зол.

V—VIII. катеґія: ремісники 1—6 зол.

Патент-грамота бувби прикрасою дому — і бувби контролею чи кождий сповнив свій патріотичний обовязок. Розуміється, що викупно грамоти не припинює дальших жертв. Думку сю піддаю під розвагу нашого ідейного громадянства, та поручаю перепровадити в діло управі „Рідної Школи“. На викупно патенту висилаю 1 дол. до управи „Рідної Школи“. На грамоті мавби бути поміщений спис шкіл і задача, яку сповнює Р. Шк. Плян не є тяжкий до перепроваджeння, вистарчить припильнувати, тимбільше, що апарат орґанізацийний в кождім повіт. місті є готовий. — *І. Скоморівський* за „Повітовий Базар“, книгарню і склад паперу в Теребовлі.

МИР ЧИ ВІЙНА?

Цілий світ заінтересувався кроком большевицького правительства в Москві. О що ходить? Москва вислала до Литви й Польщі ноту, якою взиває обі ці держави, щоби з большевицьким Союзом підписали згоду на вічний мир (пакт Келльоґа). Що спонукало большевиків до цього кроку? Про це думки поділені. Одні говорять, що голод, безробіття, брак грошей, чинний опір селян проти большевицької влади — все те приневолило большевиків помиритися з сусідами, бо лиш тоді моглиб большевики позичити грошей в Америці. — Другі кажуть, що Москва хоче притягнути Польщу на свій бік і посварити її з Румунією і тим способом розбити польсько-румунський союз, який є зверненний проти большевицького союза.

Та це лиш самі здогади. Якийсь інтерес мусять мати большевики в тім, коли запросили Литву і Польщу до згоди.

Як-же поступила Литва і Польща супроти предложення большевицького уряду?

Литва нечайно не тільки підписала згоду з большевиками, але і звернулася до инших балтійських держав і заохочує їх, щоби і вони приступили до цего договору. Цей поспіх Литви пояснюють тим, що Литва є в змові з Москвою і бажає справу Вильна вирішити при помочі Москви.

Польща довго надумувалася, що їй робити. Польські ґазети радили польському урядови, щоб не йшов у згоду з большевиками, доки вони також і Румунію не запросять до згоди. Але на це не заносилось, бо між большевиками а Румунією є спір за Бесарабію, яку Румуни в р. 1918 загорнули і прилучили до своєї держави.

Врешті польський уряд дав відповідь большевикам, але не виразну. Польський уряд годиться в засаді підписати угоду з деякими змінами, але під умовою, що цю умову між Москвою а Варшавою потвердять всі ті держави, які минулого року підписали пакт Кельлоґа. Значить — Польща відповіла невиразно.

В світлі тої великої політики блазнами показуються всякі наші сельроби. Вони у своїх ґазетах плетуть нісенітниці про „угоду“ національних партій — а тут от якої Москва заспівала! А що сельроби стоять під приказом Москви, то тепер сельроби стали „угодовцями“. Що правда, вони ще мовчать у своїх ґазетах, але незадовго зачнуть хвалити Москву за еї угоду.

Для нас одна наука: Московські большевики бажають не визволення, але поневолення українських земель. Самі поневолили Велику Україну, а договором в Ризі згодились на поділ українських земель. Відповідно до цього мусимо ставитись до спроби завести мир з Польщею і Литвою.

Мужицькі трупи.

В селі Батятичах жовківського повіту, повстав спір між селянами а лісовими підприємцями-жидами о ціну вивозу дерева з ліса. В спір вмішався жовківський староста і визначив за перевіз о 1 зл. більше, а селяни домагалися трохи більше, бо з худобою треба намучитись і два дні, заким заробиться 12 зл А п[illegible]а тепер дуже дорога. Тому батятицькі селяни застрайкували. Але купці постарались о страйколомів, а для охорони їх прийшла поліція до Батятич. Коли селяни виступили проти страйколомів, поліція дала кілька сальв, в котрих *впало трупом* (як пише „Naprzód“) *шість селян* а кільканайцять є тяжко ранених. „Український клюб“ вніс в сенаті наглий внесок, щоб до Ботятич вислати комісію, якаб прослідила справу. При тім „Укр. Клюб“ зазначив, що подія в Батятичах не має політичного характеру, бо тут ходило о кусень хліба, а не о політику. Є це вже другий випадок крівавого сільського страйку. В осени був крівавий страйк в Равщині, тепер в Жовківщині.

Дописи.

Яргорів, пов. Бучач. В р. 1923 наш попередний парох о. Кисілевський оснував в нас кооперативу „Єдність". Працював наш о. парох до серпня 1926 р. щиро і збудував нам сильну кооперативу. Від початку основання кооперативи читали єї члени „Укр. Голос" аж до р. 1928, коли то в нас зачалася нагінка на „Укр. Голос" за те, що він правді служить. І от коли в р. 1928 прийшов до влади новий заряд кооперативи, то передовсім уступив з кооперативи „Укр. Голос". Але панування цего заряду не довго тревало — всего 10 місяців. Тепер кооперативу обняв той самий заряд, що єї збудував і знову привертає „Укр. Голос" і висилає передплату на рік 1929. Не диво, що головачі відкинули „Укр. Голос" і закиринили господарку кооперативи, бо вони псували натіть це, що в них *повинно бути головним*. А саме перед самою війною погоріла нам церков, так, що ми через 17-літ церкви не мали. Що-йно з початком 1928 взявся комітет до будови церкви але через цілий час будови киринили *визначнійші* особи. Але при Божій помочі церкву таки побудовано, хотяй деревляну, але дуже гарну. Дня 22. грудня, в день Зачатія св. Анни відбулось посвячення, якого доконав о. Декан з Бучача. Але при кінци Служби Божої мало що не прийшло до нещастя. Церква була переповнена людьми з 5 дооколичних сіл, так, що було около 2000 людий. А що був мороз і всі двері позачинювано, то в церкві зробилась горяч, так що на даху бляха, яка була покрита снігом, зачала парувати. Хтось з людий побачив це і зчинився крик, що церква горить, — як раз в часі, коли зачалося причащання. Повстала страшна метушня і крик, а люди кинулись до дверей, та так натиснули на двері, що не можна було їх отвовити. Але кілька людий таки вибігли на двір, пізнали, що це не вогонь, а сніг парує і успокоїли людий, так що Службу Божу докінчено. Люди кажуть тепер, що той самий чорт, який киринив при будові церкви, ще при єї посвяченню хотів кирининти. Але не вдалось йому спинити будови церкви, тай при посвяченню не повелось. Нехайже ті чорти і чортики встидаються, що перешкаджали в будові нашої церкви. Честь комітетови, що помимо чортівських перешкод довів Боже діло до кінця. Тому щира подяка належиться дідичеви Вп. Маріянови Надаховському, Вп. господареві ком. Федорові Гуцалові та начальникові громади Василеві Їжакові. Честь і слава їм за їх щедрий труд. — Тай ще одно: Гей панове громада з Яргорова! У нас в селі є аж дві коршми, що ледви достарчають селови браги, званої горівкою. Ану подумаймо над тим, щоб зробити в селі загальне голосовання і позбудьмося тої зарази з села.

Семушова, пов. Сянік. Дня 9. грудня 1928. поїхав я до села Семушови сяніцького повіта як делеґат Філії „Просвіти" на свято „Просвіти" до тамошньої читальні. Ідучи дорогою, думав різні думки а найбільше через мозок шибало мені загадочне питання, чому наш народ такий темний та так вперто не дає приступу до себе просвіті. Чорні думки провадили мене аж до села Семушової. Прийшовши під читальню, я зрадів, бо се, що я побачив, було понад мої сподівання: такий здвиг народу, який я побачив в читальні та під читальнею, врадує кожде українське серце; се зібралися семушівці та їх сусіди з Голучкова, з Тиряви та Ракової відсвяткувати 60-літний ювілей „Просвіти". Пів тисячки селян залягло читальню та подвіре. Старці та молоді ґазди, дівчата та жінки — всі в святочнім настрою слухали свого пароха о. Сікору, котрий сам зворушений до сліз, у своїм гарно обдуманім вступнім слові вказав зібраним історію нашого народа, історію та працю Головного Тва „Просвіти" у Львові, та візвав присутних, щоб кождий дорослий мужчина та жінка став в сім ювілейнім році членом Тва „Просвіти", щоб через просвіту та орґанізацію стали ми дійсно народом вільним а не погноєм инших народів. Золоті слова о. пароха нагородили зібрані гучними оплесками. Реферат просвітянський виголосив молодий селянин п. Василь Войнаровський. Після него забрав слово місцевий голова читальні, поважний господар п. Михайло Черепеляк, ініціятор цего свята, орґанізатор та душа місцевої читальні, котрому дійсно належиться подяка та ґратуляція за так величавий здвиг та так гарно устроєне свято. Уділено і мені голосу і я зворушений привитав зібраних від імени Філії та Головного Тва „Просвіти" і словами нашого Кобзаря „Учітеся Брати мої!" На зазив голови читальні, щоб кождий зложив лепту на фонд „Просвіти" ні оден не відмовився — всі пішли за приміром свого пароха, котрий в церкві відступив „тацу" на сю ціль, а в читальні зложив десять золотих. Я від себе додам отсе: дай Боже, щоб кожде наше село пішло за приміром Семушової, а скоро в наше віконце засіяє сонце.

Василь Подубинський.

Вільшани, пов. Перемишль. Члени нашої Читальні святкували дня 9. XII. 1928 р. свято 60-ліття істновання і праці головного Т-ва „Просвіта" у Львові. Кілька тижнів скорше, вислали ми делеґацію до місцевого пароха о. Копистянського з просьбою, щоб навчив співати наш хор кілька народніх пісень, та щоби дня 8 XII. 1928 відправив Службу Божу на інтенцію свята. О. парох гарненько приобіцяли делеґації зробити все як слід. Вправді о. парох навчив хор співати дві пісні, за що складаємо єму щиру подяку. Одначе дня 8. XII. 1928 як умовленося, богослуження не відправив, бо був сильно перешкоджений, а це тому, що в сусідному селі Мильнові дня 8. XII. 1928 були імянини п. дідички, чи щось такого. Другий раз ми вже священика не просили, бо боялись, що знов може зайти невеличка перешкода, але сейчас 9. XII. 1928. улаштували на честь „Просвіти", концерт. Учасників свята було так богато, що всі не могли поміститись до салі, вправді не дуже великої, але котра всетаки може помістити 150 осіб. Участь в святі взяли члени читалень Мильнова і Красич. Реферат виголосив місцевий громадянин п. Мадай Михайло, котрий обговорив діяльність „Просвіти" від єї основання, сказав, що в „Просвіті" наша будучність, та заохотив присутних, щоб всі вступали в ряди „Просвіти" і в цей спосіб причинились до здійснення її плянів. Декламували: В. Тигач „І виріс я на чужині" поезія Т. Шевченка. Йосиф Лещух „В освіті перемога". Ю. Шкружелюка. В. Феник „Гамалія" Т. Шевченка. Хор під проводом місцевого дяка Ів. Ходаня відспівав: „Ой виїхав козак", і „Ой у полі річ-нька" комп. Кошиця. Відтак амат. гурток відіграв штуку п. з. „Іцко сват", з котрої наші селяне маючи представлений образ жида-визискувача та двох піяків, навчились, що коршму належить оминати, бо дре з наших селян останню шкіру, а також переконались, що горівка ніколи не веде до добра, і лише тверезі, освічені і постійною працею можемо здобути кращу долю. В кінці хор відспівав „Боже Великий Єдиний", і зібрані в святочнім настрою розійшлись домів. Часть доходу зі свята, постановили ми зложити на дар Т-ву „Просвіта" а часть вислати нащим борцям за волю, інвалідам на допомогу.

З Польщі і про Польщу

Як звісно, делеґат Канади в Союзі Народів зажадав, щоб справу національних меншостей обговоронено на березневій сесії Ради Союзу Народів. В слід за тим прийшло до острої промови німецького делеґата Штреземана проти польського делеґата Залєского. В своїй промові заявив Штреземан, що на березневій сесії поставить проєкт, як мають бути полагоджувані в Союзі Народів жалоби національних меншостей. Польські ґазети пишуть далі, що Канада в змові з Німеччиною видвигнула справу національних меншостей, щоб таким державам як Польща і Румунія кидати колоди під ноги. Тепер за намовою Німців підготовляються жалоби від всіх національних меншостей, які мають бути внесені до Союза Народів ще перед березневою сесією. Рівночасно в Парижі ведеться дуже енерґійна пропаґанда проти тих держав, які мають під своєю владою національні меншости, а особливо проти Польщі. „Głos Prawdy" пише, що в місяці грудні появилось 17 писем про Польщу в Франції; з тих писем лишень одно є прихильне Польщі, а всі инші виступають остро проти Польщі за те, що гнобить національні меншости. Також в Парижі відбуваються віча, на яких аґітується проти Польщі за єї політику супроти національних меншостей, а в Парижі збирають навіть датки на пошкодованих в часі львівського погрому листопадового. Також уряди Америки (Зєдинених Держав) і Канади є засипувані скаргами на політику Польщі супроти національних меншостей. А що тепер Польща старається о позичку в Америці а ті скарги шкодять старанням о цю позичку — тому польський міністер закорд. справ Залєский оголосив свою розмову з американським ґазетяром, в якій говорив про національні меншости. Говорив також про Українців, а саме, що Українці є задоволені з польського панування, тільки деякі інтеліґенти підбунтовують нарід проти Польщі. Це стара пісонька, яку завжди співають польські політики. — В польськім уряді зайшла зміна. Перед святами міністер справедливости Мейштович пішов в дубину, а його місце заняв міністер Цар. Видко, що пілсудчики дуже були невдоволені з Мейштовича, бо їх ґазета „Głos Prawdy" дуже остро накинулися на Мейштовича, закидуючи йому, що він викликав великий політичний процес білоруської „Громади" і через те богато пошкодив Польщі. Покликуючись на це, соціялістична ґазета „Robotnik" домагається, щоб цей процес наново переведено.

Що чувати в світі?

Большевики ведуть далі війну з селом. Большевицькі часописи що раз то більше накликують уряд до репресій супроти селянства та поміщують що раз то нові вістки про морди і грабежі, доконувані селянами на урядовцях-комуністах та про підпали колгоспів. Боротьба та має за підставу чисто господарські інтереси, бо большевики хочуть селян зробити комуністами і дідами хочуть повідбирати їм землю і змусити до того, щоб вони працювали, нічо за свою працю не одержуючи. Помилявбися той, хто думавби, що та боротьба вибухла на протязі останних двох літ: вона тріває від початку большевицького правління, від початку, коли большевики сказали перший раз віддати за дурно надвижку збіжа на прохарчування міста та комуністичної голоти. Селяни, які в плоди землі вложили тяжку працю — не хотіли цього зробити, а в слід за тим пішли репресії та примусове стягання збіжа. І врешті дійшло до того, що большевики постановили зломити їх опір силою Почали заводити великі господарські спілки на місци давних дідичівських дібр, які продукуючи великі маси збіжа, мали державу й місто зробити незалежним від селянина, а там самим він бувби мусів або пристати з землею до цих спілок або давати збіже по такій ціні — яку уряд накаже. Зрозуміли селяни, що ці спілки цеж такий самий визиск, як був перед війною, тільки в иншому виді і почали боротьбу з ними. Палили їх, руйнували — так, як вчасі революції панські двори, а кождого, хто ставав в обороні тих нових господарств, званих „колгоспами" або проганяли або виправляли на тамтой світ. По часописах большевики пишуть, що проти колгоспів йде куркул — тобто богатий селянин, ба але за такого уважають вони навіть господаря з одним морґом землі, коли він тільки діжку збіжа вивезе на продаж. Отже уряд почав похід проти всього селянства — а воно також утворило мовчки один фронт і пішло проти большевицьких червоних грабіжників з міста. І так боряться в одній і тій самій державі два стани: робітники комуністи і селяне. Та мабуть останні таки виграють, бо за ними і правда і сила. А коли до того надійде весна з *передновком та жадобою хліба* по містах — то тоді вже мабуть рішиться: або — або. І виграють селяне, що з діда-прадіда змочували кровю і потом землю.

Німці ось-ось стануть з большевиками за другів. Переговори між обома сторонами, які тягнуться вже три тижні, є на добрій дорозі і хто зна, чи не заскочуть обі держ ви цілий світ новою несподіванкою: большевицько-німецькою приязню. Німці то хитрий народ! Хоча ті переговори йдуть ніби в торговельних справах, то ясно, що попри справи торговельні грає тут велику ролю політика. Німеччину натискають дуже побідники-великі держави — а вона борониться в той спосіб, що вишукує нового приятеля, большевиків. Большевики знова йдуть на всякі уступки, бо знають, що від спілки з Німцями залежить їх дальше істновання і якби так Німці перейшли до протибольшевицького фронту — то їм довго дихатиб не можливо. В спілці отже і большевики і Німці грізні цілому світови і так Німеччина як і большевія не одно може виторгувати, тримаючись разом. Це одно. А друге: Большевики потребують на ґвалт капіталів, щоби ратувати свою напів зруйновану господарку — а що світ того їм дати і боїться і не хоче — то вони хочуть мати Німців за посередника Зноваж Німці потребують місця на збут своїх промислових виробів, в першу чергу машин — а Росія їх ще дуже богато потребує. І оттак і з господарського і з політичного боку німецько-большевицький союз принісби обом державам пожиток. Лякаються того союзу ті, що мають супроти Німеччини нечисту совість і хто зна чи не підуть на великі уступки супроти неї і Франція і Анґлія, аби тільки до того союзу не допустити.

Анґлія від довшого часу провадила з Америкою, Польщею і Німеччиною боротьбу о здобуття ринків збуту для свойого вугля. До війни вивозила вона його до Австралії, до Швеції і Норвеґії, а навіть і до Канади — але по війні до усіх тих країн почали довозити своє вугля і Поляки і Американці і Німці, а воно робило конкуренцію анґлійському. Це зноваж відбивалося на копальнях, які не маючи де вивозити викопаний вугіль, звільнювали сотками углекопів і побільшували в той спосіб і так велику в Анґлії масу безробітних. Отже щоби боронити своїх горожан і свойого промислу, мусіла Анґлія вести боротьбу з тамтими доставцями вугля. Боротьба та їй вповні повелася. Анґлійський вугіль і своєю якістю і ціною побив всі инші роди вугля і старі місця збуту до него вернули. А вслід за тим задиміли комини копалень та тисячі людий вернуло до праці. Зажурилися тільки противники анґлійського вугля, а між ними найбільш Польща. Вугіль у неї становить побіч нафти головний вивозовий (експортовий) продукт — а тут виходить — і продати його нема де. Зачинається для польського

МАРКО МАРКІВ.

Балачка про радіо.

Під Польщею є нас 8 міліонів. Хотівши начислити сю суму по одному, мусівби оден чоловік ні їсти, ні спати, — лиш рахувати через 92½ дня, т. є. через ¼ року. Як мізерно животіємо ми — це бачиться на кождім кроці. Гадаю, що причина сего лежить передовсім в тім, що ми попадаєм без упину з ярма в ярмо. І то без віддиху. Раз заглянуло в наше вікно сонце, та не надовго, ледви на пів року. На жаль застало нас в дрімоті. І нині ми можемо собі сміло сказати: „мав ти, хаме, золотий ріг", та не умів його тримати.

Литва, Естонія, Фінляндія, яким дістався золотий ріг тоді, що й нам, — хотяй числять о много менче як 8 міліонів мешканців, зуміли затримати свій золотий ріг, а ми, ми, — Бог зна — як то сталося, ми випустили його з рук. Історія і час точно се вияснять. По моїй думці, головною причиною сего було наше неуцтво, наша темнота.

Ми є хорі на відразу до часописи, книжки і до всего, що несе освіту.

Хоч нас є 8 міліонів поза матірним корінем, то мусимо здавати собі ясно з сего справу, що нам треба добре піддержуватись, щоб нас не відтяв хто від туловища. Відомо всім, що коли гниль в руці, чи нозі, то відтинають її, щоб ратувати решту орґанізму. Мені здається, що з нами саме таке сталося. Не штука чіпитись одного напряму рільництва, чи ремесла і поза тим всім світа божого не знати. До соли і хліба ще й книжки нам треба, треба і часописи, а як показується ще й радія треба і то дуже треба. Радіо се тим для науки, чим сіль для трави.

„Укр. Голос" за цілий рік згадав всего 2 рази про радіо. Раз допись п. Клима, а раз в статті, що польська влада поручає громадським урядам закладати радія. Се важне для нас дуже. Не прийдем ми до своєї комори, то прийдуть миші, або щурі.

Нас є 8 міліонів і ми ще не маєм своєї часописи, яка занималабися виключно радієм. Се сумно!

Тому я прошу Редакцію „У. Г." частійше писати про „радіо". Ся ділянка певно принесе добру користь тим, що пнуться до ясного сонця. А на потіху, треба признати, що є у нас одиниць таких не мало. Ростуть і у нас радіо конструктори між шкільною молодіжю, та на жаль послуговуються в тій матерії запоиченою лектурою. Парубоцтво, якого стати на пиятику і бійку, а опісля і на процеси, то певно його стати і на радіо. А хто раз радія послухає, той певно покине пиянство і буде шукати приємности в радіо. Я маю радіо і слухаю. Тож і розкажу, як я прийшов до него, як заложив і яку маю з него користь.

Радіо в Польщі є під строгою державною контролею з оглядів стратеґічних і задля податку, яким обложено кождий „приємник" (ідборчий прилад [illegible]). Хто хоче мати у себе приємник, мусить зголосити се в найближчім уряді почтовім, тут дістане друкований аркуш зголошення, якого рубрики треба виповнити. Платиться одноразово вписове 1 зл. і таксу за приємник річно 30 зл., ¼ річно 8 зл., або місячно 3 зл. Як бачимо, нема нині нічого даром. Наука коштує. Та не жалуймо. Краще дати на радіо, як на горівку, а відтак на процес і кримінал. Не оден річно прокурює і пропиває далеко більше як 30 зл. Товариства, які закладають у себе приємник, платять на почті оплату більшу, майже два рази таку, як одна особа. Хто мавби у себе радіо-приємник без зголошення на почті, той наразивби себе на строгу кару і не помоглоби ніяке оправдання. Коли власник приємника звиває у себе радіо і перестає ним користуватись або переноситься до иншої місцевости, має о тім донести свому почтому урядови. Малолітним позволення на радіо-приємник не дають. Подібна контроля і оплата є також на Великій Україні.

Я маю одно-лямповий радіо-приємник і слухаю ним усі радіо-надавчі стації в Европі. Його зробив я собі сам. Та щоб се не виглядало на самохвальство, я зраджу рецепту, по якій кождий з читачів може певно легко єго собі також зробити: Я робив єго джаґаном (киянею), шуфлею і тачками, та ощадностю і терпеливостю. Щасливі ті, що можуть то зробити плугом, истиком і батогом. Та не всі можуть щасливими бути.

У наших часописах ніхто не оголошує продажі приладів радія. Видно наших продавців нема. Се також прикре. А далі з сего виходить, що наші люди супроти так важного діла — байдужні. Наші цікаві, але до суду і до адвоката. У найменчім нашім повітовім місті удержуємо по ¼ копи адвокатів не своїх і кождому з них ми уфундували гарне радіо. А собі самому дасть Біг. Бідненько діється, то задоволяємося печеною картопелькою з солею на вечеру. У хаті лямпи нема, є з перед потопу каганець-зазулька, бо шкода нафти. А очий не шкода. От се образ нашої ідилі. Коли ми прокинемося з нашої дрімоти, та хто і коли нас збудить?

Коби то що десятий з нас читав свою часопись. Єї друковалиб денно близько 1 міліон. Скілько то булоби треба наших рубачів дерева, фірманів до звоження того дерева, трачок, фабрик паперу, друкарень, складачів, рознощиків тої часописи і т. д. і т. д. Скілько то булоби занятих наших рук. А щоб були ті руки, кілько то требаб приготовляючих шкіл „Рідної Школи", на яку певно треба, щоби також хоч 10-тий з нас дав місячно по 1 зл. (денно 3 ґроші). То далоб річно 10 міліонів. От тоді наша „Рідна Школа" булаб славою нашою. А кілько би тоді „Просвіта" скористала? Вона булаб славною на цілий світ. Єї в нинішнім ювилейнім році завидувавби не оден наш воріг. Бо ми булиб мудрі, просвічені і всі горнулибся до „Просвіти", бо ми би розуміли єї вагу. А тоді у нас булаби і часопись, що писалаб виключно при радіо, булиб свої радіо-конструктори і радіо-продавці, коби лиш були радіо-покупці. Життя творить життя так як кажеться, що гроші роблять гроші. До такої ідилі ми повинні і мусимо перти.

Я бажавби, щоби наші села прийшли як найскорше до радія. Кого стати лише на се, то най не зволікає. Видані на се гроші, певно не страчені. Радіо вносить до хати лиш культуру Старші скористають, та оставлять се своїм дітям, які замісць пильнувати лихого товариства та корчми, займуться слуханнем радія. Хибаж се неприємно одного і того самого вечера бути духом в Київі, Харкові, Одесі, Москві, Ленінґраді, Варшаві, Відні, Берліні чи Лондоні, або Букарешті, Будапешті, Римі і Цуриху. Точно о 7 годині вечером наставити на Харків. Чуєш говорить наш славний артист Козачківсько-Березівський, а втім він перепрошує, перериває, — мала павза, нема ніякого голосу, т-и-х-о, аж тут і бє грімкий дзвінок годину: бам, бам, бам, бам, бам, бам, бам, бам. Се минула на Україні 8-а година вечером. А хочете знати про що дальше говорить, то лиш слухайте. Програму заповідають на цілий тиждень, а опісля що дня на кождий слідуючий день. В програмі є: сольоспіви, хори, комедії, смішне, про ховання худоби, орання, сіяння, про насіння, сади, ліси, стави, історію і т. д. Слухаєш, на що маєш охоту, волю і час, або лиш слухаєш те, що тобі потрібне. Як раз майже всі радіо-стації надають в таку пору дня, коли люди мають найбільше часу вільного до слухання.

Приємно слухати такі стації яких розуміємо — отже в першій мірі славянські. Щасливі ті, що знають инші мови. Їм приємно і на неславянській стації. Співом і музикою може кожда стація вдоволяти.

Україна має около 30 стацій надаючих. Росія ще більше. В Польщі є пять таких стацій: Варшава, Познань, Вильно, Краків і Катовиці. Носяться з думкою ще й у Львові заложити надавчу радіо-стацію. В польських часописах було, що Вільно буде надавати і по білоруськи, та до нині сего я не чув. Гадаю, що коли буде вона у Львові, то буде нам вільно домагатись, щоби час від часу надавали і по українськи, як спів, музику і деклямацію, що відтворювалиб наші артисти. Але насамперед вони мусілиб бути.

Самому робити радіо — дуже тяжко. Се вимагає великого знання фахового. Найкраще купити у чесного продавця з запевненням що-до єго ділання. Добре однак є знати бодай назву головних єго частий, та їх призначення, щоби уміти з ними поводитися.

Головною частю є невидиме проміньовання також невидимої електричности, яка знаходиться при апараті стації надаючої, де витворюють в тій цїли ту електричність.

Надаюча стація пускає витворену електричність через свій мікрофон (апарат, до якого говориться). Електричність біжить через мікрофон на антену, а з антени промінюючи, утікає уземленням до землі. Перед мікрофоном на лінії дроту, який веде електричність до мікрофону, є прилад, що перериває струю елек-

вуглевого промислу таке саме, як було тамтого року в Англії. Звернутисяж до когось о поміч чи раду важко, бо кождий знає, що Англія є безоглядна, коли йде о конкуренцію і о здобуття для себе місць збуту.

Франція таки дуже хоче приязни з Німеччиною і де можна забігає о її ласку. І навіть в день Нового Року французький мін. спр. загр. Бріян переслав до німецьких часописів письмо, яке є дуже а дуже цікаве. „Рік 1929 — пише Бріян — у який вступаємо, принесе, як сподіюся, остаточну ліквідацію наслідків війни. Засідання репараційної комісії незабаром відбудеться, а коли всі її члени будуть мати добру волю, то неможливо, щоби праця тої комісії не закінчилася добре. А коли репараційна комісія знайде дорогу до згоди, тоді приязнь буде між Францією і Німеччиною. Вже в Люгано богато прояснилося, а ми зі Штреземаном та Чемберленом рішилися спільно вести політику порозуміння. Цего не можна уважати за пусту гру слів. Я *буду вистерігатися щоби не сказати знов якого слова*, яке моглоб допровадити до непорозуміння і думаю, що при взаїмній добрій волі *в 1929 р. будемо могли зробити великий крок до приязни й мира*". Така мова великого французького політика, означалаб все таки капітуляцію Франції, яка з німецькою зорганізованостю, почуттям обовязку та патріотизмом, посуненим аж до посвяти, боротися не може. І на наших очах побідник починає просити та примилюватися до побитого, щоб той став його приятелем...

В Італії, як ми вже писали, приготовляється ґрунт під утворення Церковної держави. В тій справі вже від довшого часу ведуться переговори. В імени Муссолінія вів переговори правник Бароне, а в імени Папи правник Поцеллі. Оба вони дійшли до згоди і д. 6 грудня 1928 р. предложили італійському і папському урядови свій плян відбудови Церковної держави. Оба правники сягнули аж до коріння спору між італійським а папським урядом. А саме, коли 20. вересня 1870 італійське військо заняло Рим, то італійський уряд повідомив всі европейські держави, що італійське військо не займе области за мостом Ангела аж до Ватикану, бо це є державна (суверенна) територія Папи. І дійсно військо не торкало цеї области. Але в ночи по заняттю Риму, вибухли заворушення на папській области. Тодішний Папа Пій IX не хотів здусити повстання при помочи своєї ґвардії і тому звернувся до італійської команди, щоби вона привернула лад в папській части міста Риму. І дійсно італійське військо зробило лад на папській суверенній території. Але італійський уряд не хотів тепер опустити цеї території. Він уладив ніби голосування (плебісцит) і на підставі цего голосування прилучив до італійської держави цілу територію разом з церквою св. Петра і Павла і з папськими забудованнями, Ватиканом. Цего *плебісциту* не признав Папа і протестував проти прилучення папської території до італійської держави. Це є та несправедливість, котра має бути Італією направлена, як-що має прийти до згоди між Муссолінієм а Папою. Оба правники згодились на це, щоби цей плебісцит уважати незаконним — отже таким, який не повинен був відбутися. Значить, і італійський і папський уряд уважають, що цего плебісциту не було, а також не було прилучення папської території до Італії. Коли отже тепер перебуває італійське військо на папській території, то сталось це на просьбу Папи Пія IX. Як же тепер привернути Папі владу над цею територією? Оба правники згодились на це, щоби італійський уряд запитав Папу, чи потребує він ще війська до удержання ладу на своїй території. Але що Папа бажає і далі, щоби італійська поліція робила лад на цій території, то Папа дасть відповідь, що ще потребує італійського війська до удержання ладу. Такі штудери ті правники! Вміють найбільші противенства погодити і „щоб вовк був ситий і коза ціла". Таким способом Папа увійде в посідання своєї території, а італійський уряд і далі буде удержувати лад в папській части Риму і Папа не буде удержувати власної поліції. Такий плян випрацювали правники Муссолінія і Папи. Але питання, чи Папа згодиться на цей плян, бо деякі кардинали є противниками такого полагодження справи. Вони домагаються, щоб італійський уряд, зглядно король, „прийшов до Каносси" т. є. щоб признався до свого гріха і просив о покуту Папу.

В Югославії від 10-тьох літ ведеться завзята боротьба між Хорватами і Сербами, так що в літі минулого року прийшло до стрілянини в соймі (скупштині). Як звісно, тоді впав трупом один хорватський посол, а другий Радіч так тяжко був ранений, що незадовго скінчив життя. Ця подія викопала провал між Хорватами і Сербами і до згоди на парляментарнім ґрунті не могло прийти. Хорвати домагались автономії, а Серби і чути про це не хотіли. Це грозило розвалом держави. Супроти того югословянський король Олександер на сам святий вечір оголосив маніфест, яким скасував югославянську конституцію, розвязав сойм і проголосив себе володарем-самодержцем, т. є. що він сам має право видавати і зміняти державні закони. Рівночасно король покликав нове міністерство, в якого склад увійшло 7 Сербів і 7 представників тих країв, які по війні прилучились до Сербії. Так отже король положив кінець розперезаній демаґоґії, яку називали „демократією" і яка довела до того, що Югославія стала місцем дикої і кровавої боротьби одного і того самого народу. Найбільше, що правда, у тій боротьбі завинили Серби Вони то, опираючись на тому, що перші почали війну в 1914 р. за зеднанне всіх Славян і маючи себе за найчисленнійше племя (близько 4 і пів міл. голов), бажали кермувати державою, в якої склад ввійшло аж вісім провінцій та підчинити своїм забаганкам усі инші племена (Хорватів, Словінців і Музулман), дарма, що тих було, взявши разом, майже два рази стільки, що Сербів. Почали отже від того, що всі уряди та найчільніщі становища в державі Серби обсадили своїми людьми, видавали зі своєї столиці Білгороду накази, які просто нехтували Хорватів та Словінців. Такий стан тревати довго не міг. Хорвати, виховані під Австрією, мали за собою великий культурний доробок і коли вже увійшли в склад Югославії, не могли знести того, щоб менше культурні Серби ними помітували. І от коли в соймі постріляли їх послів — вони рішились або добитися рівноправности в державі, або коли це не вдасться — навіть зі Сербами розійтися. Серби як могли так старалися здусити той хорватський рух. Але часті кроваві демонстрації, політичні атентати — що раз поглиблювали провал між обома народами. Це дуже шкодило Югославії в її заграничній політиці, бо кождий казав: Що з вами говорити, як ви у себе в хаті не можете вдержати ладу. І коли вкінці дійшло до того, що здавалося ось-ось Хорвати вибухнуть повстанням та схочуть доходити свойого права оружем — король випередив це і причину лиха, скупштину, розвязав. Тепер він задумує при помочі нового свого уряду надати нову конституцію Югославії, яка усіх рівналаб перед законами і правом. І треба сподіватись, що аж сильна королівська рука положить конець тій братовбійчій борбі, якій не могли дати ради найвизначнійші політики і Сербів і Хорватів. В цілій Югославії нарід з вдоволеннем принявдо відома маніфест короля і ніхто і пальцем не рушив в обороні демократичного ладу. Показалось отже, що селянам вже надоїла демаґоґія всяких партійників, котрі з політики жили і так крутили політикою, щоб лекше було їм з політики жити. — Ця подія в Югославії дуже цікава і повчаюча для нас Українців. А саме деякі наші люди дурять себе і инших, що „демократичним ладом" можна збудувати державу. Сміх тай годі! „Демократичним ладом" можуть себе Українці тільки вирізати а не збудувати державу. Бо от, коли такі старі держави, як Еспанія, Італія, Югославія і тд. ратувались перед розвалом в той спосіб, що скасували демократичний лад, то як моглиб Українці збудувати державу при помочі такого ладу. Українці можуть тільки лекше визволитись при чужім демократичнім ладі, а коли бажають мати колись державу, то мусять свою молодіж виховувати так, що державу можна збудувати лишень під проводом Господаря української землі, якийби стоявби понад партійними гризнями і персоніфікувавби українську державність.

Всячина.

Тих наших передплатників, які дотепер не надіслали передплати на р. 1929, просимо негайно передплату надіслати, бо здержимо висилку часопису.

Гетьманська управа Обєднаних Хліборобських та инших клясових орґанізацій зачали з цим місяцем видавати „Бюлетень". Ч. 1. цего видавництва вже вийшло (формат аркушевий, сторін 41). Ціна 1 примірника в Польщі 1 зол. Хто бажавби одержувати цей „Бюлетень" нехай вишле належитість на кілька чисел Бюлетена до „Української Щадниці" в Перемишлі на конто Редакції „Бюлетеня". Почтова адреса Редакції: N. Kotschoubey, Berlin NW 7, Schliessfach 63. Deutchland. Сподіємось, що всі приклонники державницької ідеольоґії В. Липинського, як також і ті, що нею інтересуються станут передплатниками Бюлетеня.

Новинки.

ЩО ТО МОЖЕ ЖІНКА. В Парижі закінчився оноді процес проти 18 літної Арманди Требішон. Судили її ось за яку справу: О ласку молодої і гарної Арманди забігало двох молодців, син дідича Естомпе і студент медицини Круа. Дівчина не могла рішитися, кому стати подругою — а тоді оба женихи придумали сатанський плян. Отже одного дня прийшли оба до хати Арманди і просили її, щоб зварила їм чорну каву. Коли горнятка вже парували на столі, Круа вийняв трійку і сказав до Арманди: „Ми виходимо, а ви пані, всипте одному з нас отрую до кави — бо один з нас мусить уступитися з того світа". Хлопці вийшли, вернувши за хвилю, вибрали кождий собі чарку і випили. Та нараз оба почали кидатися в болях. Арманда завізвала лікаря і той забрав їх до шпиталю. Обох женихів вратували, а Арманду судили за замах на їх життя. Найдивніще, що вона не може сказати, чому всипала отрую обом. Суд засудив її на 2 роки тюрми — а молодці видужують в шпиталі і мабуть і з тої любови вилічуться.

тричности. Перерви ті тревають дуже коротенько і їх довжина є на кождій надавчій стації. Перерви ті є тим самим і в проміньованню антени.

Проміння електричности біжать 300000 км. на секунду і є так рідкі, проникливі, що майже нема для них стриму. Якби хотів хто стримати воду в Дністрі коло Галича сіткою, якої очка малиби в квадраті по кілька метрів квадратових. Чим є для води така сітка, тим є для проміння електричности н. п. мур, дошка і т.д. Тому радіо ділає і в хаті.

Щоби приємник ділав під впливом електричности, мусить до него вона допливати з антени.

Найкраще виставляти антену на дворі. Є то мідяний шнурочок, скручений з 50 60 тоненьких ниточок мідяних. Довжина антени залежна від приємника. Тут мусить бути взаїмне достроєння. Чим більше лямп в приємнику, тим коротша антена. Закон дозволяє найдовшу на 50 м. Чим вона довша, тим гірше ділає. Чим антена висше виставлена, тим краще. На метер (найменче) при кінци однім і другім — свого примоцьовання мусить бути ізольована. Добре ізолює скло або порцеляна.

З одного кінця антени причіпається такий самий шнурок, з якого є антена, він зводить електричність з антени до приємника, який голос очищує і побільшає. Сей голос, несений електричностю, перебігає через слухавки, які прикладаєм до уха, а з них уземненням до землі. І в той спосіб ми все чуємо.

Уземнення, є то дріт мідяний, по змозі не дуже тонкий, (чим грубший, тим ліпший) який одним кінцем лучиться з приємником, а другим через хатну стіну на дворі вкопуєсь глубоко в землю. Найкраще повести його (не глубоко попід землю до найблизшої води (до керниці, або потока).

І антена і уземнення на час бурі мусять бути вилучені з приємника. На той час лучиться антену з уземненням. Вона стає тоді громозводом і як хоч дещо вища хати, то хату все охороняє перед громом. — Не вільно в часі громів ані слухати радія, ані дотикатися уземнення, яке є получене з антеною. Таке забезпечення доконуєсь по скінченню кождого слухання. Харків все вам пригадає: „Уземлюйте антени, — на добраніч"!

Самий приємник є більше скомбінований, тут грає ролю: електричність з антени, електричність з сухої батерії (анода) і електричність з акомулятора. Вони взаїмно помагають собі, переходять через трансформатор, який, ніби полта воду — з одного боку приймає, не пускає назад, а витискає в другий бік. Є в приємнику лямпа (або і більше) в формі грушки, подібна до звичайної лямпки електричної, є конденсатор сталий і змінний, та цівки звоїв дроту, що служать за продовження антени. Те все взаїмно лучиться і має сповняти призначену йому службу. Опис кождої сеї части мо[illegible] мати місце лиш в деннику до [illegible] призначенім і через фаховців.

Слуха[illegible] гають на тій засаді, що і при телефоні. Всі складові части радіо приємника, при обережнім обходженню служать довго. Одні слухавки треба що 2 роки давати намаґнетизувати, а лямпки — зуживаються по році і треба нових. Найбільше вимагає обережности і видатку акомулятор. Служить він до 3 літ, залежно від матеріялу з якого зроблений, а набивати єго електричностю треба майже що 2 місяці. І се тим труднійше, чим є дальше місце — в якім єго наладовують. Тоді треба мати 2 акомулятори.

Та сим всім нема що знеохочуватись до радія. Всі понесені при тім труди, надгороджуються великим вдоволенням при слуханню. Через радіо пізнатьєся культуру і науку ширшого світа.

Кажуть, що Едізон працює 16-ти лямповим радіо. Президент Польщі має 8-о лямпове. А кождий з нас най має 4-о лямпове, то буде доволі голосне.

КАРА ЗА САМОВБІЙСТВО. Повоєнне легковаження життя та самовбійства зросли в останніх літах до тої степени, що державв взялися за сувору боротьбу з тими язвами. І так у Болгарії в тих днях вийшов закон, силою якого кождий самовбієць, вратований від смерти, підпадає ще й під суд. Такі „недорослі“ охотники до смерти дістануть 2 роки важкої тюрми — ну і мабуть відхочеться усім по такім „посидженню“ шарпатися на своє горло на або — або.

МАЛЕНЬКІ ЗІРКИ. Кождий з нас бачив падаючі зірки, оті маленькі блискучі точки, що перекочуються по небу, лишаючи за собою ясну смугу. Та ледви чи хто знає — що оті зірочки — це величезні брили каміння, такі, що просто уявити собі їх важко. Про їх величину свідчить факт, що одна така „зірочка“ падаючи на північному Сибірі знищила простір на 8 кільометрів. Камінь цей — по обчисленню учених має в собі 50 міліонів кільоґрамів (½ міліона кірців) дорогого металю плятини і уявляє собою необчислену вартість. Трошки менший його побратим впав в Арізон в Америці. Цей вибив діру на півтора кільометра широку з валом 40 метрів високим довкола та вліз у землю на 360 метрів в глиб. Американці переконалися при помочі величезних сверлів, що зірка з заліза і навіть заснували т-во, яке має його видобути. Оттакі то ті падаючі зірочки. А в нас дехто каже: „Ох пійматиб зірочку...“

ЦІКАВА КАТАСТРОФА. У Мерджет біля Льондону осідав літак так нещасливо, що зачіпив, летючи над дорогою переїзджаючий автомобіль. Дві пані, які їхали тим самоходом, легко потурбовані — аеропляновi не сталося нічого.

НЕ ЛЮДИ — А ЗВІРІ. В селі Ґабоня коло Нового Санча Юзеф і Анна Молди замордували свого зятя Яна Судора в нечуваний спосіб: Закликали його до хати, обляли кипятком, а коли він упав без памяти, додусили його колінами. Причиною морду були родинні суперечки. Обоїх „коханих“ тестів арештували тай відставили до суду. —Про другий подібний випадок, що кров морозить в жилах, доносять зі Стшемежиц коло Лодзі. В тому селі жили у вічній війні дві родини: Єленовські і Цеслики. Ононі Єленовська пішла на поле Цесликів, щоби загнати свої гуси до дому. В тій хвилі надбіг син Цеслика і почав старушку обкидати камінням. Колиж вона впала, поцілена у голову — Цеслик почав кидати на неї великими брилами і змасакрував Єленовську зовсім. Вирода засадили вже за крати.

НЕ ПОМОГЛА Й ЗИМНА КУПІЛЬ. Знаний у Дрогобиччині злодій Павло Ціпкайло вертав ононі з наладованим чужим добром „пакзаком“ до хати, коли це несподівано зустрів постерункового. Той зажадав від злодюги леґітимації, а Ціпкайло замість неї витягнув з кишені револьвер і зранив постерункового в руку. Сам втік. Та вислана швидко погоня приловила небезпечного пташка у Винниках і коли вже вели його до громадського уряду — Ціпкайло вирвався і користаючи з пітьми, побіг на млинівку сховатися. Ту одначе лід заломився і злодюга мусів стояти в воді, тримаючи тільки голову над водою. Поліція тимчасом переводила далі при помочі ліхтарень облаву і врешті найшла Ціпкайла в тій зимній купелі. Боячись, щоби бідачисько не перестудився — витягнули його постерункові з води, а переконавшись, що в „пакзакови“ є 10 крадених светрів, завела Ціпкайла до криміналу в Бориславі, де по зимній купелі загріється до схочу.

НЕ ТІЛЬКИ У НАС. Часописи з Лодзі доносять, що в околиці цього міста появилися також „чудотворці“, до яких за порадою йдуть не лиш люди з села, але й інтеліґенти. Один з них, якийсь Ґрингус має тільки пацієнтів, що і лікар міґби йому позаздростити. А як лічить? Одній, хорій на болі жолудка, жінці дав зїсти червоний порошок, при чому вона мусіла два рази перескочити поріг, цілувати якісь шмати та слухати ґалайкання „чудотворця“. Инший, обвішаний мішочками та торбинами від ніг до голови „чудодієць“ пішов у повіт, несучи „ліки“ проти болю голови, ломання в костях, кашлю і тяжкого пороху. А люди розкуповують їх. Щож — видно дурні всюди родяться, а на людську глупоту ліку й чудотворці не мають.

ЧЕРЕЗ НЕОСТОРОЖНІСТЬ. Марія Урізев з села Старкішкі недалеко Вильна вийшла з хати, лишаючи в колисці 3-місячну дитину. Повернувши вечером до хати, побачила нещасна мати страшний вид: колиска була вивернена, а побіч неї лежала окервавлені, недоїджені рештки дитини. Показалося, що в часі її неприсутности свиня влізла до хати і дитину пожерла.

НАЙБІЛЬШИЙ СПАДОК. Недавно умер найбільший американський богатир Уайтней, який лишив у спадщині 194 міліони долярів. З тої величезної суми записав жінці 40, дітям 27, а на добродійні цілі 45 міліонів долярів. Решта капіталу пішла на розбудову його фабрик. Уайтней вже по батьку одержав величезний маєток — на протязі свойого життя побільшив його у двоє. Цікаво, що мимо шаленої праці цей чоловік мав ще час на спортові вправи і навіть згинув при одній грі на площі.

ЗЛОДІЙ НА ЗЛОДІЯ. Знаний варшавській поліції злодій Душникевич вибрався в свято „Тшех крулі“ з жінкою в гості до свого товариша. В часі його неприсутности вдерлися до хати Душникевича мабуть його таки колеґи по фаху і оголили її зовсім. Душникевич трохи не тріс зі злости, побачивши порожні шуфляди і шафи і не завідомляючи поліції, почав пошукування на свою руку.

МІСТО НА ПРОДАЖ. Уест Емінenс, місто в Америці можна купити, так як воно стоїть порожне від коли в його околицях зникли ліси і люди вибрались з нього, немаючи заробітку. В місті є домів на 2000 людий, готель, стація залізнича і 15 морґів ґрунту. Жадають за це місто 16 тисяч долярів.

КРІВАВА ЯЛИНКА. В часі останних свят різдяних один знаний богатир з Ню-Йорку улаштував ялинку для бідних дітий цього міста. У величезних салях при вул. Брудвей уставлено сотні смерічок з цяцьками і тисячами-тисячами пачок дарунків. Бідні діти зійшлися з цілого міста. Та рівночасно зійшлася хмара народу, яка хотіла оглянути те свято і почала натискати на вистaвові шиби та брами камениць. Богато шиб видушено, а при цьому більш сотні людий покалічило скло. Дім, в якім відбувалася ялинка, товпа просто знищила у середині. Ледви великий відділ поліції зміг опанувати і розігнати „святочну“ юрбу.

ПРО ЩО ЦЕ СВІДЧИТЬ? З Гнаткович пов. Перемишль донесли нам, що деякі тамтешні селяне (їх імена наразі промовчуємо) у сам день рокового свята св. Николая возили Мазурам-кольоністам вугля зі стації за нужденною оплатою. Такі кпини з великого свята можливі тільки у людий, що душею не доросли до сучасного часу і повинні зустрінутись з напятнуванням усіх громадян.

НА ЩО? Довідуємося, що в Добромильськім повіті поліція каже підписувати несвідомим людям якісь папери, випитуючи при тому про дату уродин, заняття і т. д. Ніхто не знає пощо це — поліція викручується хто зна чим — тому перестерігаємо усіх перед кладенням підпису на невідомім письмі. Цього ніхто не має права вимагати.

ДОРОБИЛИСЯ. Янек і Вацлав Слободзян з Копичинець задумали доробитися маєтку не на чім иншім а на ошуканню асекураційному. Винаймили отже у Миколи Стадника одну кімнату, розгрубіли по цілім місті, що закладають складницю яєць і заасекурували її на 11 тисяч золотих. Чи йшла в рух та складниця — чи ні — досить, що перед кількома днями вибух на подвірю вогонь і складниця згоріла. Брати вже затирали руки та ладили торбу на гроші — коли це поліція вимишкувала, що у цілій складниці не було і одного яйця і Слободзяни пішли за крати, де чекати будуть на науку суду о асекурації від вогню.

ХОТІВ ВЗУТИСЯ. Перед тижнем обікрали якісь злодії склеп Біншток у Львові, звідки забрали черевики на 3500 зол. Кілька днів пізніще прилапала поліція злодія Михальчишина у хвилі, як він з товаришем хотів перенести кудись 38 пар черевик, схованих під снігом. Михальчишина і його побратима арештували і повели до тюрми... босих...

ЖЕБРАК-БОГАТИР. В Ню-Йорку від дуже давних літ продавав собі якийсь дідок на стації 2 центові ножики. Кілька днів тому назад поліція арештувала його а тоді переконалися, що жебрак цей заробляв близько 100 долярів що-денно. Цей дохід уможливив йому купити собі навіть віллю за містом і держати богато слуг. „Дідугана“ випущено по переслуханню за кавцією 1000 долярів і він відповідатиме з вільної стопи.

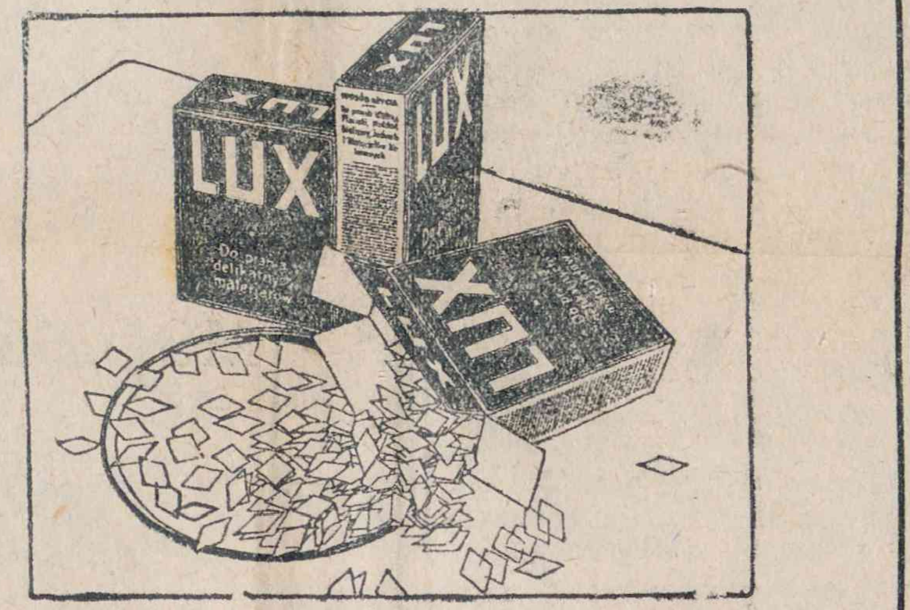
СИЛА ПРИВИЧКИ Американські правники мають клопіт з мурином Шрівансом, який завзявся вмерти в тюрмі. Чоловіка цього ще в 1885 р. засуджено було на доживотню тюрму. Колиж в р. 1924 ґубернатор його уласкавив — він побув 8 місяців на волі, а потім вніс просьбу до ґубернатора, щоб той цофнув свою ласку і прийняв його назад до тюрми, до якої він привик вже. Ґубернатор так і зробив. Теперже має бути у Америці знов амнестія і Шриванс старається з усіх сил, щоб його не викинули з тюрми.

ДЛЯ НАУКИ. Віденський учений Ротшіллер усе життя повсятив для цього щоб досліджувати підземні печери. Ще в липні минулого року вибрався він у нову наукову подорож по печерах і від того часу загинув. Щойно перед тижнем найшли його кости припадково в одній печері в Австрії. Нещасний учений заблудив в підземних коритарах і згинув з голоду. До останної одначе хвилі робив він записки, які просто жах читати. Останки Ротшілера перевезено до Відня та поховано у великій параді.

Надіслане.

ЙОСИФ ҐАРБОВСЬКИЙ, уродж. в 1902 р. в Семушовій уневажнює згублену військ. книжку видану через П. К. У. в Сяноці враз з моб. картою.

Уневажнюється згублену військову книжку видану через П. К. У. в. р. 1923. Дмитрові Козьоринському уроджен. в р. 1893 в Германовичах, повіт Перемишль.

Видавець і відвічальний редактор: Осип Сенечко. З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі